

مقایسه اظهارهای گفتاری و زنگی در بخش مراقبت ویژه

سهیلا مزده* *MSc*، علیرضا صدری *BSc*، محمدمهدی نبی *BSc*

* آدرس نویسنده مسئول: دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
mojdeh@mail.mui.ac.ir

چکیده

اهداف: ونتیلاتورها به شکلی طراحی می‌شوند که اگر بیمار با مشکلی مواجه شد اخطار دهند. این اخطارها ممکن است به دیگر صداهای بخش مراقبت ویژه مخلوط شوند. هدف این مطالعه بهبود وضعیت سیستم‌های اخطار در بخش مراقبت ویژه با مقایسه اظهارهای گفتاری و زنگی از دیدگاه پرستاران و پزشکان بود.

روش‌ها: این پژوهش از نوع توصیفی مقایسه‌ای است. سیستم اخطار گفتاری مورد مطالعه به زبان فارسی طراحی و روی دستگاه ونتیلاتور "نیت ۷۲۰۰" نصب شد و در بخش مراقبت ویژه مرکزی مورد استفاده قرار گرفت. در شرایط منجر به تولید اخطار، دستگاه اخطار زنگی ایجاد می‌نمود و در کنار هر چراغ قرمز روشن پیغامی نوشته می‌شد. در سیستم اخطار گفتاری، با استفاده از ریزپردازنده تعبیه و برنامه‌نویسی شده، اخطارهای تشخیص داده شده به صورت گفتاری با رعایت اولویت شنیده می‌شد. ۴۰ پرسش‌نامه در مورد نظر کارکنان، پزشک مقیم بخش مراقبت ویژه و دستیارهای بیهوشی درباره تفاوت دو سیستم با نرم‌افزار SPSS 11 بررسی شد.

یافته‌ها: ۲۲ نفر (۵۴/۵٪) از پرستاران و پزشکان با این نظر که مرگومیر در دستگاه ونتیلاتور دارای اخطار گفتاری بیشتر است "مخالف" یا "کاملاً مخالف" بودند. مدت زمان پاسخ به اخطار زنگی از مدت زمان پاسخ به اخطار گفتاری طولانی‌تر ارزیابی شد.

نتیجه‌گیری: به نظر کارکنان بخش مراقبت ویژه، اخطارهای گفتاری موجب آگاهی از همه وقایع حیاتی ونتیلاتور می‌شود. استفاده از اخطارهای گفتاری از زمان پاسخ‌دهی به نیاز بیمار می‌کاهد.

کلیدواژه‌ها: ونتیلاتور، اخطار گفتاری، بخش مراقبت ویژه

مقدمه

ونتیلاتورها به شکلی طراحی شده‌اند که اگر بیمار از دستگاه جدا شود یا رویداد دیگری را تجربه نماید، خطر تولید کنند. صدای خطر ونتیلاتور گاه با سایر صداهای موجود در ICU در هم می‌آمیزد [۱] و هنوز برخی بیماران به دلیل غیرموثر بودن خطرهای یا نارسا بودن صدای آنها دچار صدمات جبران‌ناپذیری شده یا از بین می‌روند [۲].

این گونه خطرهای، تکرارشونده، گوش‌خراش، مهیج و گیج‌کننده هستند و در نتیجه گاه کارکنان این خطرهای را خاموش می‌نمایند [۳]. باید مد نظر داشت که انسان‌ها در شرایط بدون تنیدگی، به آسانی نمی‌توانند بیش از هشت صدا را تشخیص داده یا به خاطر آورند و این در حالی است که در ICU، دستگاه‌های مختلف تولیدکننده صداهای گوناگون وجود دارند که بسیاری از آنها خطرهای کاذب است. این امر می‌تواند باعث عصبانیت کارکنان شود یا اینکه به آنها عادت کنند که هر دو منجر به دغدغه‌ی خاطر کارکنان می‌شود [۴].

در سال ۲۰۰۲ در JCAHO، ۲۳ مورد مرگ یا صدمه وابسته به ونتیلاتور گزارش شده که ۱۹ مورد مرگ و ۴ مورد کُما بوده و ۶۵ درصد از این موارد وابسته به خطر بوده است. عوامل مختلفی از جمله "عدم پاسخ به خطرهای"، "خاموش بودن آنها" و "درست تنظیم نکردن آنها" سبب این مسأله شده است [۵]. علاوه بر آن، دستگاه‌های ونتیلاتور می‌توانند مشکلات فراوان دیگری نیز به وجود آورند که از آن جمله:

- ۱- مشکلات مکانیکی ونتیلاتور (مثل نارسایی تنفسی، مشکلات ارتباطی، افزایش پارامترها یا خطرهای)؛
- ۲- مشکلات در راه هوایی (مثل جدا شدن از دستگاه ونتیلاتور، خارج شدن لوله از تراشه، بد قرار گرفتن لوله داخل تراشه، خروج هوا از کنار لوله‌ها، ساییدگی بینی، بسته شدن لوله تراشه به وسیله ترشحات یا تا شدن لوله، انقباض ریه‌ها)؛
- ۳- مشکلات ریوی (باروتروما)؛
- ۴- مشکلات همودینامیک و عفونت بیمارستانی (اوتیت و سینوزیت)؛
- ۵- مشکلات ناسازگاری با دستگاه؛
- ۶- مشکلات تغذیه‌ای؛ و
- ۷- مشکلات مزمن تنگی سابلوتال و برخی مشکلات روانی؛ را می‌توان ذکر کرد [۶].

برای جلوگیری از صدمات به بیماران محدودیت‌هایی طراحی شد و بر اساس این محدودیت‌ها، خطرهای هشداردهنده هم به صورت صوتی و هم دیداری عمل می‌کنند و در صورتی که به نحوی دستگاه خارج این محدوده عمل کند، خطرهای شروع به اعلام هشدار نموده و تا اختلال رفع نگردد قطع نمی‌شوند [۵]. در تمام شرایط

تولید خطر، نوعی بوق شنیده می‌شود که این شرایط در درازمدت می‌تواند منجر به کاهش حساسیت و بی‌توجهی شود. همچنین، تکرار بوق‌های گوناگون به خصوص در بخش‌های ویژه علاوه بر آلودگی صوتی، باعث تحریک‌پذیری و حساس شدن کارکنان نیز می‌شود. لذا بر آن شدیم که بعد از طراحی خطرهای گفتاری و بهبود وضعیت در سیستم ونتیلاتور، خطرهای گفتاری با خطرهای زنگی را از دیدگاه پرستاران و پزشکان مقایسه کنیم.

روش‌ها

این پژوهش از نوع توصیفی-مقایسه‌ای است که در آن خطرهای گفتاری با خطرهای زنگی از دیدگاه پرستاران و پزشکان مورد مقایسه قرار گرفت. سیستم خطرهای گفتاری در واحد تجهیزات پزشکی مرکز آموزشی درمانی الزهرا (س) اصفهان روی دستگاه ونتیلاتور "بنت ۷۲۰۰" نصب شد و در ICU مرکز آموزشی درمانی الزهرا (س) مورد استفاده قرار گرفت. در این پژوهش دوازده نوع خطر برای شرایط گوناگون روی ونتیلاتور تعبیه شد (افزایش فشار راه هوایی، کاهش فشار دمی، کاهش فشار PEEP یا CPAP، کاهش حجم تنفسی بازدمی، کاهش حجم تنفسی بازدمی دقیقه‌ای، افزایش تعداد تنفس در دقیقه، اختلال نسبت دم به باز دم، قطع تنفس، کاهش فشار اکسیژن، کاهش فشار هوا، خروج هوا از دریچه بازدمی و کاهش باتری). در صورتی که شرایطی منجر به تولید خطر می‌شد، دستگاه خطر صوتی (زنگ) را ایجاد نموده و در کنار هر چراغ قرمز روشن پیغامی می‌نوشت. البته با فشار دادن کلید "سکوت خطر" (Alarm Silence)، زنگ قطع می‌شد ولی چراغ قرمز روشن می‌ماند. بعد از دو دقیقه دوباره خطر شروع می‌شد. در این زمان پرستار فرصت پیدا می‌کرد تا علت تولید خطر را رفع نماید و با فشار کلید "خاموشی خطر" (Alarm Reset) کلیه خطرهای (دیداری و شنیداری) رفع می‌شد و دستگاه دوباره شرایط و تنظیمات را بررسی می‌کرد و اگر شرایط منجر به تولید خطر رفع شده دوباره به وجود می‌آمد، خطر دوباره شروع به زنگ زدن می‌نمود [۷].

در این پژوهش خطرهای با استفاده از ریزپردازنده برنامه‌نویسی شده، تشخیص داده و به صورت گفتاری شنیده شد. به طور مثال، در مواقعی که ونتیلاتور خطر افزایش تعداد تنفس در دقیقه را داشت، علاوه بر روشن شدن چراغ قرمز این پیغام شنیده شد: "افزایش تعداد تنفس". نحوه تولید، مدت زمان خطر و نحوه قطع آن شبیه شرایط اصلی دستگاه بود و گاهی در شرایطی چند خطر با هم روشن می‌شد. در این وضعیت، دو نکته مورد توجه قرار گرفت. پیغام‌ها بر اساس اولویت هشدارها و هر کدام حداقل یک بار شنیده می‌شد، مگر آنکه در مدت زمان بیان هشدار با اولویت بالاتر، هشدار با اولویت پایین‌تر برطرف می‌گشت.

جدول ۱) توزیع فراوانی و درصد نمره امتیاز به اخطارهای گفتاری و زنگی از دیدگاه پرستاران و پزشکان

فراوانی دیدگاه پرستاران و پزشکان	تعداد درصد
دستگاه ونتیلاتور گویا موجب آگاهی سریع تر از اختلال می شود.	۶۳ ۲۵
دستگاه ونتیلاتور گویا به دلیل جدید بودن مورد پذیرش قرار می گیرد.	۶۳ ۲۵
دستگاه ونتیلاتور گویا باعث جلب توجه بیشتر می شود.	۷۲ ۲۹
دستگاه ونتیلاتور گویا به دلیل پیغام های گفتاری موجب اضطراب بیمار می شود.	۹۰ ۳۶
امنیت بیمار در دستگاه ونتیلاتور بوقی بیشتر است.	۲۷/۳ ۱۱
من با دستگاه ونتیلاتور بوقی بهتر کار می کنم.	۳۶ ۱۴
دستگاه ونتیلاتور گویا مرا در حل مشکل بیمار کمک می کند.	۷۲ ۲۹
اخطار دستگاه ونتیلاتور بوقی گاه باعث کلافه شدن می گردد.	۷۲ ۲۹
کار کردن با دستگاه ونتیلاتور گویا راحت تر از دستگاه ونتیلاتور بوقی است.	۳۶/۴ ۱۵

بحث و نتیجه گیری

اخطار ونتیلاتورها باید به گونه ای طراحی شوند که شبیه سایر اخطارها نباشند و در رخداد های شلوغ و بخش های پر سرو صدا به آسانی شنیده شوند [۱، ۷، ۸]. به نظر کارکنان، ونتیلاتور گویا موجب آگاهی سریع از مشکل بیمار شده و این هدفی بود که ما در ابتدا به منظور ارتقای وضعیت اخطارها به آن می اندیشیدیم. از سوی دیگر، وقتی کارکنان از اختلال به وجود آمده زودتر مطلع شوند و همچنین نوع مشکل را نیز بدانند، سریع تر به حل مشکل بیمار خواهند پرداخت و در این پژوهش، با ۷۲٪ نظر "موافق" و کاملاً موافق" کادر درمانی به این موضوع مواجه شدیم.

در کشور کانادا در سال ۱۹۹۳، متاحان و همکاران به منظور شنیدن و تشخیص اخطارهای صوتی در اتاق عمل و ICU در بیمارستانی ۲۱۴ تخت خوابی مطالعه ای انجام دادند. آنها نوار ثبت دیجیتالی رکورد اخطارها را به وسیله نرم افزار "پوشیده-آستانه" (Masked-Threshold) آنالیز کردند. این رکوردها بیانگر پاسخ کارکنان درمانی به اخطارها و تعیین تعداد اخطارهای شنیده شده بود. نتایج تحقیق آنها نشان داد که بیشترین اخطارها در هر دو قسمت بیمارستان (ICU و اتاق عمل) به وسیله سایر اخطارها مخفی می شد و بسیاری از اخطارهای اتاق عمل به وسیله سایر صداهای ادوات جراحی یا دریل های جراحی پوشیده شده و گم می شدند و کارکنان اتاق عمل توانایی تشخیص ۱۰ تا ۱۵ اخطار از ۲۶ اخطار تولید شده در اتاق عمل و کارکنان ICU توانایی تشخیص ۹ تا ۱۴ اخطار از ۲۳ اخطار را داشتند. در اتاق عمل

پرسش نامه های طراحی شده شامل اطلاعات مربوط به پرستاران و پزشکان (سن، جنس، سابقه کار، شغل، شیفت کاری)، ده سؤال با مقیاس لیکرت پنج گزینه ای (کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم) و یک سؤال به صورت باز (سایر نظرات) بود. برای تعیین روایی از شاخص محتوی استفاده شد؛ بدین صورت که پرسش نامه در اختیار پنج تن از صاحب نظران قرار داده شد و مناسب با اهداف مورد نظر اصلاحاتی صورت پذیرفت.

به منظور تعیین پایایی ابزار از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و پس از توزیع پرسش نامه بین ده نفر از پرستاران و جمع آوری پاسخ ها، ضریب ۰/۸۱ به دست آمد. پرسش نامه ها در اختیار هر پرستاری که در شیفت های مختلف مسئول مستقیم بیمار متصل به ونتیلاتور "بنت ۷۲۰۰" بود قرار می گرفت تا اطلاعات بیمار و شرایط تنظیم دستگاه دقیقاً ثبت و فرم ها تکمیل شود. همچنین پنجاه پرسش نامه در اختیار سایر کارکنان، پزشک مقیم ICU و دستیارهای بیهوشی قرار گرفت و در کل اطلاعات چهل پرسش نامه تکمیل شده، با نرم افزار SPSS 11.5 مورد بررسی واقع شد.

نتایج

فراوانی نمره امتیاز به اخطارهای گفتاری و اخطارهای زنگی از دیدگاه پرستاران و پزشکان نشان داد که ۲۲ نفر (۵۴/۵٪) با این نظر که مرگومیر در دستگاه ونتیلاتور سیستم اخطارهای گفتاری بیشتر است، "مخالف" یا "کاملاً مخالف" بودند و در خصوص سایر سؤالات مطرح شده، با اجماع بیش از پنجاه درصد در بیشتر سؤالات، دستگاه ونتیلاتور با سیستم اخطارهای گفتاری مورد پذیرش قرار گرفت. مواردی چون "دستگاه ونتیلاتور گویا باعث جلب توجه بیشتر می شود" و همچنین "مرا در حل مشکلات بیمار کمک می کند" بیشترین فراوانی (۷۲٪) امتیاز را داشتند. در مورد عبارت "من با دستگاه ونتیلاتور زنگی بهتر کار می کنم"، ۳۶٪ نظرات "موافق" و "کاملاً موافق" بود. بیشترین نظرات موافق مربوط به "تمایل استفاده از دستگاه ونتیلاتور با سیستم اخطارهای گفتاری" بود (جدول ۱).

در مورد سؤال باز، بیشتر به نکاتی مانند "اخطار گفتاری حالت افزایش دهنده داشته باشد"، "بهتر است در ابتدا یک زنگ، بعد اخطار گفتاری شنیده شود"، "پیغام ها به صورت چندزبانه و قابل انتخاب باشد"، "برای اطمینان از فعال بودن بلندگوها بهتر است فلاشر فعال تعبیه شود"، "اخطار گفتاری نقطه صفر نداشته باشد"، "در صورت قطع اخطار گفتاری به اخطار زنگی تغییر وضعیت دهد" و "اگر دکمه سکوت اخطار فشار داده شود پیغام "از توجه شما متشکرم" به گوش برسد" اشاره شده بود.

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که از دیدگاه کارکنان درمانی، دستگاه ونتیلاتور گویا موجب آگاهی سریع‌تر از اختلال، کمک به کارکنان درمانی در حل مشکل بیمار و به‌دلیل جدید بودن، باعث جلب توجه بیشتر کارکنان می‌شود.

منابع

- 1- Scott RE, Johnson KV, Flint VB, Kinder AT, Lyon CR, Hawley WL, et al. Enhanced notification of critical ventilator events. J Am Med Informatics Associat. 2005;12(6):589-95.
- 2- Critical alarms and patient safety. ECRI's guide to developing effective alarm strategies and responding to JCAHO's alarm-safety goal. Health Devices. 2002 Nov; 31(11):397-417.
- 3- Edworthy J, Hellier E. Alarms and human behaviour: Implications for medical alarms. Br J Anaesth. 2006;97(1):12-7.
- 4- Myerson KR, Ilsley AH, Runciman WB. An evaluation of ventilator monitoring alarms. Anaesth Intensive Care. 1986;14(2):174-85.
- 5- Meredith C, Edworthy J. Are there too many alarms in the intensive care unit? An overview of the problem. J Adv Nurs. 1995;21(1):15-20.
- 6- Bob's MICU/CCU survival guide. Critical care concepts: General nursing requirements of the intensive care patient [Cited 2009 July 25]. Available from: http://micunursing.com/general_nursing_protocol_for_critical_care.
- 7- Phillips J. Clinical alarms: Complexity and common sense. Critical Care Nurs Clin N Am. 2006;18(2):145-56.
- 8- Robert L, Keith MD, David J, Pierson MD. Complications of mechanical ventilation. Clin Chest Med. 1996;17(3):439-51.
- 9- Momtahan K, Héту R, Tansley B. Audibility and identification of auditory alarms in the operating room and intensive care unit. Ergonomics. 1993;36(10):1159-76.

قدرت اخطار با فراوانی تشخیص آن رابطه مستقیم داشت (rho=۰/۴۱۱) اما در ICU این ارتباط معنی‌دار نبود (rho=۰/۱۵۵). مطالعه آنها نشان داد که تجهیزات پزشکی هنوز نیاز به استانداردسازی دارند [۹].

دو/رتی در مورد خصوصیات طراحی اخطارها می‌نویسد: "این‌گونه اخطارها بایستی متمرکز باشند ... در مقابل سایر اخطارها مخفی نمانند ... کاملاً ضروری است که با سایر وسایل ارتباطی تداخلی ایجاد نکنند و قابل تشخیص از سایر اخطارها باشند ... به‌آسانی قابل یادگیری و حفظ کردن باشند" [۳].

البته اخطار طراحی‌شده توسط دستگاه این مطالعه خصوصیات فوق را داشت. یکی دیگر از پیشنهادات کارکنان درمانی در قسمت سایر نظرات پرسش‌نامه، استفاده از سیستم افزایشی صدا بود که در مطالعات دیگر نیز به این مقوله پرداخته شده است.

در مورد گزینه "دستگاه ونتیلاتور گویا به‌دلیل پیام‌های گفتاری موجب اضطراب بیمار می‌شود"، نود درصد افراد نظر "موافق" و "کاملاً موافق" داشتند. البته اضطراب بیمار در مواقعی که بیدار و هوشیار است و متوجه مشکلات و اخطارهای دستگاه می‌شود خارج از انتظار نیست و در حین اجرای برنامه و آزمایش‌های مکرر آن به این مورد نیز فکر شد و تصمیم گرفته شد که در مدل‌های بعدی زبان گفتاری آن قابل انتخاب باشد و این توانایی در دستگاه دیده شود و گفتارها به چند زبان اصلی ارایه شوند تا در مواقعی که بیمار بیدار و هوشیار است زبان گفتار دستگاه عوض شده تا فقط کارکنان را آگاه نماید و منجر به اضطراب بیمار نشود.